

Sygn. akt I ACa 1098/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia SA Michał Kłos
Sędziowie:	SA Alicja Myszkowska SA Tomasz Szabelski (spraw.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **H. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 26 czerwca 2013 r.

sygn. akt I C 852/12

1. **oddala apelację;**
2. **nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej;**
3. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w (...)na rzecz radcy prawnego P. K. kwotę 1.107 (jeden tysiąc sto siedem) złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 1098/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 czerwca 2013 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie z powództwa H. K. przeciwko Skarbowi Państwa Sądowi Okręgowemu w P. o odszkodowanie z tytułu szkody

wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia, oddalił powództwo w zakresie żądania zasądzenia kwoty 14.064,00 złotych, umorzył postępowanie w zakresie żądania przywrócenia posiadania nieruchomości położonej w T. przy ulicy (...), nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej oraz przyznał pełnomocnikowi powódki kwotę 2.400 złotych z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

Z ustaleń Sądu Okręgowego w całości podzielanych i przyjmowanych jako własne przez Sąd Apelacyjny wynika, że postanowieniem z dnia 7 stycznia 2009r. wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 306/08 Sąd Rejonowy w T. odrzucił skargę powódki H. K. o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt Ns 235/58.

Postawą powyższego rozstrzygnięcia było ustalenie, iż skarga o wznowienie oparta na ustawowej podstawie - pozbawienie możliwości działania lub należytej reprezentacji - została wniesiona po upływie ustawowego terminu. Sąd Rejonowy przyjął, że powódka H. K. uzyskała wiedzę o treści orzeczenia wydanego w sprawie Ns 235/58 z adresowanego do niej przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w T. pisma z dnia 9 listopada 1971r., natomiast skarga o wznowienie postępowania została złożona w dniu 13 lutego 2008r.

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2009r. wydanym w sprawie sygn. akt II Cz 402/09 Sąd Okręgowy w P. oddalił zażalenie powódki na postanowienie Sądu Rejonowego w T. w sprawie I Ns 306/08 w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. Sąd Okręgowy w powyższym orzeczeniu w pełni podzielił stanowisko i argumentację Sądu Rejonowego co do złożenia skargi o wznowienie postępowania po terminie.

Dalej Sąd pierwszej instancji ustalił, że L. i M. małżonkowie G. (rodzice powódki) byli właścicielami nieruchomości położonej w T. przy ul. (...). L. G. (1) vel G. zmarł(...) w T., a spadek po nim na podstawie ustawy nabyły jego córki: K. S., H. K. i L. G. (2).

Na mocy wyroku Sąd Okręgowy w P. z dnia 30 maja 1947r. M. (M.) G. z domu K. została uznana na winną i skazaną na karę pozbawienia wolności za to, że w 1944r. w T., będąc obywatelką polską zgłosiła swą przynależność do narodowości niemieckiej.

W dniu 28 kwietnia 1958r. ówczesny Wydział Finansowy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ł. złożył wniosek do Sądu Powiatowego w B. Wydział Zamiejscowy w T. o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości położonej w T. przy ul. (...) przez tzw. przemilczenie w oparciu o przepisy o majątkach opuszczonych i poniemieckich. W toku postępowania z uwagi na nieustalenie adresu zamieszkania dotychczasowych właścicieli ustanowiono dla nich kuratora dla nieznanych z miejsca pobytu.

Postanowieniem z dnia 11 czerwca 1958r. wydanym w sprawie Ns 235/58 Sąd Powiatowy w B. Wydział Zamiejscowy w T. stwierdził, że nieruchomość położona w T. przy ul. (...) składająca się z placu o powierzchni 933 m² oraz budynku mieszkalnego i gospodarczego przeszła na własność Skarbu Państwa.

Powódka H. K. jest dzierżawcą przedmiotowej nieruchomości na podstawie umów zawartych z Miastem T..

W dniu 9 listopada 1971r. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w T. w związku ze skargą do KC (...) w W. udzieliło odpowiedzi H. K. informując, że nieruchomość położona w T. przy ul. (...) jest własnością Skarbu Państwa na podstawie postanowienia z dnia 11 czerwca 1958r. wydanego w sprawie Ns 235/58 przez Sąd Powiatowy w B. Wydział Zamiejscowy w T., oraz że jej rodzice utracili posiadanie nieruchomości w rozumieniu art. 1 dekretu z dnia 8 marca 1946r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

W dniu 8 listopada 2011r. H. K. złożyła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 listopada 2009r. w sprawie II Cz 402/09.

Postanowieniem z dnia 8 marca 2012r. Sąd Najwyższy umorzył postępowanie w przedmiocie powyższej skargi z uwagi na niedopuszczalność wniesienia skargi od orzeczeń wydanych w postępowaniu nieprocesowym przez sąd drugiej instancji, które nie mają charakteru orzeczeń co do istoty sprawy kończących postępowanie.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał powództwo H. K. za bezzasadne.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że podstawy prawnej żądania pozwu powódka upatruje w treści art. 417¹ § 2 k.c. Podkreślił, że w obecnie obowiązującym stanie prawnym nie ma możliwości skutecznego domagania się stwierdzenia niezgodności z prawem kwestionowanego przez powódkę orzeczenia, tj. postanowienia Sądu Okręgowego oddalającego zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. Po wejściu w życie w dniu 25 września 2010r. nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonej ustawą z dnia 22 lipca 2010r. (Dz. U. Nr 155, poz. 1037) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od prawomocnych wyroków sądów drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz od postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym (art. 424¹ k.p.c., art. 519² k.p.c.).

Niemniej jednak wobec treści art. 424^{1b} k.p.c. podnoszona przez powódkę w uzasadnieniu żądania odszkodowania kwestia niezgodności z prawem orzeczenia Sądu Okręgowego z dnia 13 listopada 2009r. wydanego w sprawie II Cz 402/09 była przedmiotem samodzielnego badania przez Sąd pierwszej instancji.

Rozważając zasadność powództwa w kontekście przesłanek określonych normą art. 417¹ § 2 k.c. Sąd miał na uwadze, że w świetle wypracowanego stanowiska doktryny i orzecznictwa za orzeczenie niezgodne z prawem uzasadniające odpowiedzialność Skarbu Państwa należy uznać orzeczenie wydane z przekroczeniem przyznanej sędziemu swobody w ocenie prawa i faktów, niewątpliwie sprzeczne z niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć, albo w wyniku niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że objęte pozwem roszczenie o odszkodowanie w kwocie 14.064 zł jest całkowicie bezpodstawne, tak co do zasady, jak i wysokości.

Zgodnie z art. 424⁴ k.p.c., który ma zastosowanie w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a który w toku procesu o odszkodowanie, gdy roszczenie oparte jest na twierdzeniu o niezgodności z prawem orzeczenia, które nie podlega zaskarżeniu w trybie skargi z art. 424¹ k.p.c. ma zastosowanie, dla zakresu badania kwestionowanego orzeczenia, skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda. Podstawą skargi nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalania faktów i oceny dowodów.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w istocie twierdzenia powódki, jak i formułowane zarzuty, opierają się na błędnym założeniu, że Sąd w toku niniejszego procesu ponownie przeprowadzi postępowanie dowodowe, uzupełni je w takim zakresie, jak tego domaga się powódka, ewentualnie odmiennie oceni przeprowadzone wówczas dowody i „na nowo” rozstrzygnie o wcześniej zgłoszonym żądaniu, tj. żądaniu wznowienia postępowania w sprawie Ns 235/58.

Wystąpienie z pozwem na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. nie może prowadzić do ponownego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Sąd nie może w toku takiego postępowania oceniać dowodów przeprowadzonych w postępowaniu zakończonym kwestionowanym orzeczeniem, ani nie bada prawidłowości dokonanych wówczas ustaleń faktycznych. Jedyne stwierdza, czy w ramach ustalonych przez sąd okoliczności faktycznych, przy wydaniu kwestionowanego orzeczenia nie doszło do popełnienia rażących błędów w zakresie wykładni lub stosowania prawa.

Dokonując analizy we wskazanym zakresie, Sąd pierwszej instancji nie znalazł podstaw do uznania, że orzeczenie Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 listopada 2009r. zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa. Nadto Sąd uznał,

że powódka nie wykazała także, aby kwestionowane orzeczenie w przedmiocie oddalenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania doprowadziło do powstania szkody w postaci i wysokości objętej żądaniem pozwu oraz, aby szkoda pozostawała w normalnym związku przyczynowym z tym orzeczeniem.

W żadnej jednak mierze, zdaniem Sądu, powódka nie wykazała, aby określona przez nią szkoda powstała w następstwie kwestionowanego orzeczenia Sądu Okręgowego w P. w sprawie II Cz 402/09. Art. 417¹ § 2 k.c. może bowiem stanowić podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa, jeżeli udowodniona przez stronę szkoda stanowi normalne następstwo wydania orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił powództwo, jako nie znajdujące prawnej ani faktycznej podstawy.

Na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania przywrócenia na rzecz powódki posiadania nieruchomości położonej w T. przy ul. (...) z uwagi na cofnięcie pozwu w powyższej części ze zrzeczeniem się roszczenia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

Na podstawie § 15 w związku z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U Nr 163, poz. 1349 ze zm.) Sąd przyznał pełnomocnikowi powódki wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżyła H. K. w drodze apelacji. Treść środka zaskarżenia wskazuje, że apelująca kwestionuje przedmiotowy wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt 1 oddalającym powództwo w zakresie żądania zasądzenia kwoty 14.064 złotych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe oraz zastosował właściwe przepisy prawa, które przytoczył i przeanalizował w pisemnym uzasadnieniu wyroku. Sąd Apelacyjny przychylił się do ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji, przyjmując je za podstawę rozstrzygnięcia w postępowaniu apelacyjnym oraz do dokonanej wykładni przepisów.

Słusznie zauważył Sąd Okręgowy, że przepisy kodeksu cywilnego nie pozostawiają wątpliwości, iż w sferze odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa mieszczą się także szkody wyrządzone wydaniem niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji i w takiej sytuacji kwestie te zostały poddane odrębnej regulacji.

Powódka dochodziła roszczenia z tytułu szkody jaka miała być jej wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w P. z 13 listopada 2009 roku. A więc jej roszczenie oparte było na normie art. 417¹ § 2 k.c. Przepis ten stanowi, że naprawienia szkody można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

W przepisie art. 417¹ § 2 k.c. ustawodawca uzależnia odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnego z prawem aktu indywidualnego o charakterze władczym (prawomocne orzeczenie), od przedsądu.

Sąd Okręgowy trafnie jednak zwrócił uwagę, że ustawą z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 155, poz. 1037) znowelizowano art. 417¹ § 2 k.c., w którym dopuszczono odstępstwo od zasady, według której naprawienia szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia można żądać po odrębnym stwierdzeniu ich niezgodności z

prawem. Odstępstwo takie ustanawia art. 424^{1b} k.p.c., który dotyczy prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, tj. orzeczeń niekończących postępowania w sprawie i przewiduje, że odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie takiego prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych. Oznacza to, że żądanie odszkodowania z tytułu potencjalnej szkody wyrządzonej przez wydanie orzeczenia niekończącego postępowania w sprawie nie wymaga uprzedniego stwierdzenia niezgodności z prawem, a warunkiem dochodzenia takiego odszkodowania jest skorzystanie przez stronę z przysługujących jej środków prawnych skierowanych przeciwko orzeczeniu niekończącemu postępowania w sprawie.

Wobec powyższego Sąd pierwszej instancji zasadnie w sposób samodzielny badał, czy przedmiotowe orzeczenie Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 listopada 2009 roku wydane zostało z rażącym naruszeniem prawa. Niemniej jednak Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, który nie znalazł podstaw do uznania, że faktycznie doszło w tym przypadku do rażącego naruszenia prawa. Stanowisko to Sąd pierwszej instancji przekonująco uzasadnił wskazując, że wystąpienie z pozwem na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. nie może prowadzić do ponownego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem, do czego zdaje się zmierzać apelująca. Sąd nie może w toku takiego postępowania po raz wtóry oceniać dowodów przeprowadzonych w postępowaniu zakończonym kwestionowanym orzeczeniem, ani badać prawidłowości dokonanych wówczas ustaleń faktycznych. Bada jedynie, czy przy wydaniu kwestionowanego orzeczenia doszło do popełnienia rażących błędów w zakresie wykładni lub stosowania prawa, co w analizowanej sprawie z pewnością nie miało miejsca. W apelacji powódka podnosi argument, że Sąd w postępowaniu wznowieniowym błędnie uznał, że uzyskała ona wiedzę o treści orzeczenia wydanego przez Sąd Powiatowy w B. w sprawie Ns 235/58 z pisma adresowanego do niej przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w T. z dnia 9 listopada 1971 roku, gdyż powódka nie miała możliwości zapoznania się z wyrokiem Sądu. Z tym argumentem strony powodowej nie sposób się zgodzić. Wskazać należy, że pismem z dnia 9 listopada 1971 roku H. K. została poinformowana, iż przedmiotowa nieruchomość stała się własnością Skarbu Państwa na podstawie postanowienia Sądu z dnia 11 czerwca 1958 roku wydanego w sprawie Ns 235/58 przez Sąd Powiatowy w B.. Co więcej o tym, że powódka miała świadomość powyższego świadczy okoliczność, iż jest ona dzierżawcą przedmiotowej nieruchomości na podstawie umów zawartych z Miastem T. poczynając od 19 marca 1972 roku. Zawierając rzezzone umowy dzierżawy powódka wiedziała więc, że prawo własności nieruchomości przysługuje Miastu T. jako drugiej stronie umowy. Dysponując zaś pismem z 9 listopada 1971 roku i dbając należycie o własne interesy mogła doprowadzić do zapoznania się z treścią wyroku wydanego w sprawie Ns 235/58.

Wracając do zasadniczego nurtu rozważań wskazać należy, że Sąd Okręgowy trafnie również zauważył, że H. K. poza tym, o czym była mowa powyżej, nie wykazała, że skutek wydania orzeczenia Sądu Okręgowego w P. z 13 listopada 2009 roku doznała jakiegokolwiek szkody oraz aby ewentualna szkoda pozostawała w adekwatnym związku przyczynowym z tym orzeczeniem. W świetle argumentacji przedstawionej przez powódkę w pozwie, powielonej także w apelacji, uznać należy, że swoje roszczenia powódka wywodzi w istocie z orzeczenia, jakim jest postanowienie Sądu Powiatowego w B. z dnia 11 czerwca 1958 roku wydane w sprawie Ns 235/58. Na mocy tego właśnie orzeczenia poprzednicy prawni powódki utracili własność przedmiotowej nieruchomości w oparciu o dekret o majątkach opuszczonych i poniemieckich, co skutkowało koniecznością wydzierżawienia przez powódkę przedmiotowej nieruchomości od aktualnego właściciela i opłacania czynszu. H. K. nie przedstawiła zaś żadnego argumentu przemawiającego za tym, że szkoda zaistniała wskutek wydania orzeczenia Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 listopada 2009 roku w sprawie II Cz 402/09, mocą którego Sąd ten oddalił zażalenie na postanowienie odrzucające skargę powódki o wznowienie postępowania w sprawie Ns 235/58 z uwagi na znaczne przekroczenie terminu ustawowego do jej wniesienia. W tym miejscu Sąd pierwszej instancji celnie odwołał się do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 stycznia 2006 roku, III CNP 18/05 (OSNC 2006/7-8/139), zgodnie z którym postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania może być przedmiotem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem

prawomocnego orzeczenia tylko wtedy, gdy szkoda została wyrządzona przez wydanie tego orzeczenia, a nie przez wydanie orzeczenia objętego skargą o wznowienie postępowania.

W tej sytuacji należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy trafnie uznał, iż H. K. nie wykazała przesłanek odpowiedzialności określonych w art. 417¹ § 2 k.p.c., w oparciu o który sformułowała swoje roszczenie.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację.

Konsekwencją powyższego jest rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego powódki świadczonej z urzędu, które to koszty ponieść musi Skarb Państwa.

Na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie obciążył powódki kosztami postępowania apelacyjnego.